

Strawny

**Profesor Konstanty Strawiński
(1892–1966)**

Nie jest rzeczą przypadku to, że 50. tom „Biologii” Annales UMCS Sectio C otwiera wspomnienie pośmiertne o Profesorze Konstantym Strawińskim, gdyż to On w latach 1956–1966 pełnił funkcję redaktora naukowego tego wydawnictwa, czuwając nad merytorycznym jego kształtem. Jako uczeń Profesora, a później Jego asystent i współpracownik, z radością przyjąłem propozycję obecnego redaktora naukowego „Biologii”, prof. dra Zbigniewa Lorkiewicza, dotyczącą napisania tego wspomnienia i zamieszczenia go w tomie jubileuszowym.

W sierpniu 1996 r. minęło 30 lat od śmierci Profesora, jednak pamięć o Nim jest żywa i dziś wśród Jego uczniów i współpracowników. Wspominamy Człowieka pogodnego i życzliwego, który potrafił organizować pracę zespołową, zawsze służył swoją wiedzą i doświadczeniem, rozwijając badania naukowe w dziedzinie zoologii, a zwłaszcza entomologii stosowanej. Znane są również zasługi Profesora jako współorganizatora Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej — od samego bowiem początku uczestniczył On w pracach władz Uczelni.

Konstanty Strawiński urodził się 22 maja 1892 r. w Kursku. Jego ojciec Waclaw był lekarzem, a matka Cezaria z Arciszewskich zajmowała się wychowaniem i początkową nauką syna. Szkołę średnią ukończył w r. 1911 w Chersoniu. Zainteresowania gimnazjalisty biologią, a zwłaszcza entomologią, zostały rozbudzone przez znakomitego entomologa rosyjskiego, Władimira Pliginskiego (ówczesnego kustosa muzeum przyrodniczego w Kursku) oraz przez polskiego botanika i entomologa, Józefa Paczoskiego (ówczesnego dyrektora muzeum przyrodniczego w Chersoniu, później profesora botaniki w Uniwersytecie Poznańskim).

W r. 1911 Konstanty Strawiński rozpoczął studia na Wydziale Przyrodniczym Uniwersytetu Charkowskiego, który w owym czasie słynął ze znako-

mitej obsady profesorskiej katedr biologicznych. Pracę dyplomową na temat polipa *Myriothela phrygia* (*Coelenterata*) wykonał w r. 1917 pod kierunkiem prof. Eugeniusza Szulca. W latach 1917–1921 pracował w Katedrze Zoologii Bezkręgowców Uniwersytetu Charkowskiego, prowadząc ćwiczenia z zoologii oraz entomologii rolnictwa i leśnictwa.

W r. 1922 Konstanty Strawiński przyjechał do Polski i podjął pracę jako starszy asystent w Katedrze Entomologii i Ochrony Lasu Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie. Kierownikiem tej Katedry był wówczas znakomity entomolog prof. Zygmunt Mokrzecki, z którym bliska współpraca w okresie prawie 9-letnim dała młodemu asystentowi bardzo wiele — korzystał on z wiedzy i doświadczenia tego uczonego i stał się kontynuatorem zapoczątkowanego przez niego dzieła.

Konstanty Strawiński doktoryzował się w r. 1926 na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym Uniwersytetu Poznańskiego. Promotor Jego pracy, prof. Jan Grochmalicki, był jednocześnie egzaminatorem z zoologii, a ponadto egzaminowali wówczas: prof. Antoni Jakubski z biologii i prof. Józef Paczosi z botaniki jako przedmiotu pobocznego. Także dodatkowymi przedmiotami, które należało zdać, były: filozofia i psychologia. Na podstawie egzaminów i pracy doktorskiej „Historia naturalna korowca sosnowego — *Aradus cinnamomeus* Panz.”, opublikowanej w r. 1925, uzyskał tytuł doktora filozofii w zakresie zoologii.

W pracy doktorskiej zajął się bionomią korowca sosnowego, opisując nowe szczegóły budowy narządów gębowych tego owada oraz przedstawiając nowy, oryginalny pogląd na powstawanie formy *macroptera* tego gatunku u samicy długoskrzydłej. Publikacja ta otrzymała bardzo dobre recenzje w wielu czasopismach zarówno krajowych, jak i zagranicznych.

W r. 1928 dr Konstanty Strawiński zorganizował pierwszą toksykologiczno-biologiczną pracownię w Zgierzu k. Łodzi pod nazwą Stacja Doświadczalna Ochrony Roślin, gdzie prowadził badania nad nowymi preparatami owadobójczymi. W r. 1931 utworzył w Łodzi drugą jednostkę badawczą, a mianowicie Stację Ochrony Roślin, którą kierował aż do wybuchu drugiej wojny światowej.

W maju 1939 r. habilitował się na Wydziale Rolniczo-Lasowym Politechniki Lwowskiej na podstawie pracy „Badania nad fauną pluskwiaków drzew i krzewów w Polsce”, opublikowanej już w r. 1936. Recenzentami tej pracy byli: prof. Benedykt Fuliński, prof. Aleksander Kozikowski i prof. Gustaw Poluszyński. Jej zatwierdzenie otrzymał na kilka tygodni przed wybuchem wojny. W czasie okupacji Profesor pracował jako robotnik rolny (1940), a następnie został zatrudniony w Stacji Ochrony Roślin przy Lubelskiej Izbie Rolniczej.

Przewodniczący Krajowej Rady Narodowej w dniu 1 listopada 1944 r. powołał dra hab. Konstantego Strawińskiego na profesora zwyczajnego Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym i od tej chwili rozpoczął On organizowanie Zakładu, początkowo pod nazwą Zakładu Biologii, a następnie Zakładu Zoologii Szczegółowej i Entomologii, później przemianowanego na Katedrę Zoologii Systematycznej, którą kierował do października 1962 r. Przez wiele lat (1952–1962) pełnił funkcję dyrektora Instytutu Zoologii UMCS. Już w pierwszym roku akademickim (1944–1945) Profesor został wybrany dziekanem Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego, później — Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi UMCS. Jak wiadomo, praca ta nie była łatwa, gdyż trzeba było wówczas borykać się z ogromnymi trudnościami lokalowymi i personalnymi, a zwłaszcza dotkliwym brakiem pomocy naukowych. W r. akad. 1945–1946 Profesor został wybrany prorektorem, a w r. akad. 1946–1947, w związku z mianowaniem ówczesnego rektora UMCS prof. Henryka Raabego na stanowisko ambasadora w Moskwie, pełnił funkcję rektora Uczelni.

W okresie pracy w UMCS Profesor był promotorem wielu prac doktorskich i opiekunem naukowym rozpraw habilitacyjnych. Przeprowadzał badania faunistyczno-biocenologiczne głównie na pluskwiakach różnoskrzydłych (*Heteroptera*) w różnych regionach Polski, uczestniczył też w pracach dotyczących *Coleoptera* (*Elateridae*, *Ipidae*), *Thysanoptera* i *Hymenoptera*. Zajmował się również biologią niektórych gatunków owadów oraz entomologią zwaną ówczesznie stosowaną, związaną z ochroną roślin. Dorobek naukowy Profesora liczy 351 pozycji prac naukowych, opracowań popularnonaukowych, recenzji, szkiców historycznych oraz 19 podręczników. Najważniejszymi z nich są: „Ochrona roślin” (1949), „Ogólna ochrona roślin” (1957), „Owady szkodliwe w rolnictwie” (1950). Jest także współautorem podręcznika „Zoologia dla klasy X” oraz podręcznika „Zoologia dla Wyższych Szkół Rolniczych” (1957).

Profesor uczestniczył w przygotowaniach do I Kongresu Nauki Polskiej. Jako przewodniczący Komisji Ochrony Roślin brał udział w pracach Rady Naukowej Ministerstwa Rolnictwa. Był członkiem Rady Głównej Ministerstwa Oświaty oraz członkiem Komitetu Zoologicznego PAN. Wiele lat pełnił funkcję prezesa Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Entomologicznego, przewodniczącego Lubelskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Zoologicznego i innych stowarzyszeń. Od r. 1954 był redaktorem naczelnym Polskiego Pisma Entomologicznego, a od r. 1956, jak już wspomniałem, redaktorem *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska Sectio C* (Biologia).

Za wieloletnią działalność naukową, dydaktyczno-wychowawczą i organizacyjną na terenie Uczelni i lubelskiego środowiska naukowego oraz działalność społeczną Profesor otrzymał wysokie odznaczenia: Order Odrodzenia Polski IV klasy (1946), Złoty Krzyż Zasługi (1954), Krzyż Komandorski Orderu Odrodzenia Polski (1957) i wiele innych wyróżnień.

Profesora cechował głęboki humanizm, wyrażający się zwłaszcza w woli rozumienia innych oraz dużej tolerancji wobec ludzi. Właśnie te cechy ułatwiały Mu zbliżenie się do uczniów, którym zawsze pomagał. Jego entuzjazm w odniesieniu do pracy naukowej i dydaktycznej udzielał się tym, którzy z Nim pracowali. Nie zapominał o wychowankach, interesował się ich losem i w czasie rozmów mile wszystkich wspominał.

Profesor Konstanty Strawiński pozostawił po sobie bogatą spuściznę naukową, ale też pamięć niezwykle szlachetnego, prawego, życzliwego i skromnego Człowieka.

Nazwisko Profesora zostało utrwalone w nauce przez nazwanie nowego gatunku i rodzaju muchówki *Strawinskomyia costata* Dupuis i nowego gatunku ryjkowca *Brachysomus strawinskii* Cmoluch oraz nowego podgatunku mrówki *Formica forslungi* ssp. *strawinskii* Pętał.

W r. 1962 Profesor przeszedł na emeryturę, nie przerywając jednak pracy naukowej i dydaktycznej. Zmarł 17 sierpnia 1966 r. w Lublinie w wieku 74 lat; został pochowany na cmentarzu lubelskim przy ul. Lipowej, gdzie żegnaliśmy Go z wielkim żalem.

Zdzisław Cmoluch